

Sophia Dome. Dome is one of the shaping elements of mosque, able to go beyond the civilizational boundaries, which still continues to perform steadily organizing urban function. It should also be noted that the dome is a symbol of Islam. It is the part of the mosque, and in some cases is all mosque (Sudanese mosque near Nile, university mosque in Baghdad).

Cube, the next shape-generating element of the mosque is always the core of the Temple; this is the form of the past and the future. Caaba (cube) makes impact by its form upon many modern mosques. It should be noted that the traditional Moslem mosque is also a cubic building with a square hypostyle hall with a dome, inner court and minaret. Surely, the square and circle are the most widespread geometric shapes in the Moslem temple construction.

Modern mosques around the world are based on cube architectural volume (competition project by Rasim Badran). As for the prayer hall of the mosque, it is usually square or rectangular. Wall with mihrab niche is the main in the hall, which surrounds the Qibla oriented towards the Mecca. Mihrab niche in Moslem architecture is the arch decorated with colored ceramics and stone. Pulpit – minbar is located to the right of mihrab, wherefrom the preacher homilizes during the meetings.

Interior design is of great interest in the architecture of Moslem religious buildings. Article places high emphasis on this issue. Blue Mosque or Sultan Ahmed Mosque in Istanbul can be also the pattern (the classic example) of artistic design of the mosque interior.

As for the modern architecture of mosques, then of course it can not and should not completely deviate from iconographic schemes of past ages. Modern architecture of the mosque continues to feel the impact of the abovementioned sacral forms. Usually the architectural appearance of most modern mosques of Ukraine is traditional, such that follows the style of Turkish mosque. Therefore, in the last two decades the problem of converting traditional architectural image of the mosque into the international image is lively discussed in architectural circles.

Therefore, the article discusses the modern world experience in design and construction of Moslem religious buildings and identifies certain unique features of contemporary Islamic religious architecture.

Key words: mosque, madrasah, mihrab, qibla.

УДК 7.01 + 72.01

Х. П. Крамарчук

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну та основ архітектури

ФЕНОМЕН ПОЕТИЧНОГО ОБРАЗУ В СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ АРХІТЕКТУРИ

© Крамарчук Х. П., 2015

Розкрито питання становлення категорії поетичного образу в архітектурно-предметному середовищі.

Ключові слова: поетичне мислення, поетичний образ, художній образ, духовно-матеріальна природа, символ, Істина, буття.

Постановка проблеми

Зростання пізнавальних можливостей людини, етнопсихічний феномен поетичного мислення, який розуміють як сходження мислячої самосвідомості особистості до “священного” і “божественного” [1] смислу в речах, сходження всім еством, думкою до Істини, яка постає як спосіб буття людини, спонукали переглянути категорії образу в архітектурі.

Розвиток поетичної та синкретичної форм мислення, які базуються не тільки на традиційних причинно-наслідкових відношеннях між речами дійсності, а також на асоціативно-образних

зв'язках, дозволили розкрити інтерпретативну продуктивність образу архітектурно-предметного середовища, його поетику. Сьогодні важливим є повернення до культури архітектурного проектування та естетичного освоєння дійсності, «психологічного оснащення» [2] українського народу, а саме «феномену поетичного мислення» [3], який яскраво проявився в архітектурі українського бароко, «козацького» («мазепинського») бароко, українського модерну, в стилі романтизму та народної храмової і житлової архітектури, в мистецтві авангарду. Наукове зацікавлення творчим, поетичним мисленням зародилося на Україні в епоху бароко, яке вилилося у теорію поезики в літературі М. Довгалевського.

Аналіз останніх досліджень

До понять «поетичне мислення», «поетичний образ» зверталися: в теорії мистецтва образотворення та культурології (В. Татаркевич, С. Шліпченко, О. Хмельовський, Ч. Пірс, У. Еко, Г. Башляр), літератури й мовознавства (О. Потебня, І. Франко, М. Кодак, Н. Тмарченко), етнопсихології (В. Янів, П. Юркевич, Д. Чижевський), філософії (Г.-Г. Гадамер, Х. Ортега-і-Гасет, С. В. Шевцов), в теорії архітектурної екології, але як окрема категорія образу – «поетичний» образ у царині архітектурних наук практично не досліджувався.

Формулювання цілей статті

1. Перелічити дієві механізми творчого стану ποιησις або поетичного мислення.
2. Розкрити етнопсихічний феномен – поетичне мислення.
3. Виявити якості категорії «поетичний образ» в архітектурі.

Виклад основного матеріалу

Термін «поетика», «поетичний» своїми значенням походить від «ποιησις», і у греків спершу означав продукцію, творчість, що є результатом людської діяльності як відтворення себе у культурі: 1) homo faber – людина-ремісник, 2) homo ludens – людина-гравець, наповнення змістом дійсності (Й. Хейзінга), та 3) homo sapiens – людина розумна, яка мислить, «відгадує загадки», пізнає себе. Саме поняття «поетика» з (гр. ποιητική) – це майстерність творення, так зване «техно». У давньоіндійській і грецькій мовах щодо творення поетичного слова застосовувалися технічні терміни зі значенням «тесати» і подібними [4]. Саме ж поняття «архітектор» означає «головний тесляр» (синоніми – тесля, майстер, стельмах), або той, хто будує з глини – зодчий. Основна міфологема сотворення і тривання світу – це слово, яке викликає до творення матерії. Божественний аспект творчості виступає під поняттям Софія як Премудрість Бога, з гр. Σοφία – мудрість і «майстерність», як знання і радість процесу творення.

Поетичний образ архітектурно-предметного середовища має «подвійну конкретизацію» [5], це водночас: 1) об'єктивне буття: онтологія образу, «специфічна реальність» (Г. Башляр) [6], спосіб буття витвору, його репрезентативна (виражальна) форма через знакову природу; 2) суб'єктивне буття як переживання і розуміння «специфічної реальності», її розпредмечення: смисловий потенціал образу.

Теорія поетичного мислення. Історію і теорію ποιησις, поетичного мислення, його витоки від античного часу розкрив у своїй книзі сучасний український дослідник С. В. Шевцов. Автор на основі аналізу античної свідомості, втіленої в міфах, у творах філософів, використовуючи однокореневі слова, розкриває структурні елементи феномену поезії як творчості (ποιησις). Автор вважає, що поетичне мислення включає в себе і понятійне мислення людини, воно прояснює її власні основи буття через самопізнання, яке здійснюється двома шляхами: 1) дискурсивно шляхом свідомості; 2) екстатично, підносячись до царини духу. «Метафізика поетичного мислення у виході людини поза межі самої себе, трансцендитування». «Поетичне мислення – не інтелектуальний, не психологічний, а екзистенціальний акт, який вимагає цілісної присутності людини» [7]. Поетичне мислення вважають найвищою стадією формування (виділено 5 стадій за О. Ф. Лосєвим та

Г. А. Климовим) на “чуттєво-практичній основі предметного мислення” і основане воно на “причині з’яви речей через їх (асоціативно-образну – примітка моя К.Х) взаємодію” [8]. Поетичне мислення – найвища стадія образно-конкретно-чуттєвого мислення, яке визначається ступенем усвідомлення індивідумом непізнаного, людині являється, відкривається сутність речей.

Дієвими механізмами поетичного мислення людини С. В. Шевцов вважає: 1) “**пафос**” – як підвищене враження від навколишнього середовища, який є комплементарним до очищення структурним елементом переображення буття” [9]; 2) феномен **турботи-піклування** (співчуття) **περίποσις**, (що з гр. означає “турбота”, “збереження”, “спасіння”) в аспекті думи, переймання питанням про буття, Гайдеггерове Dasein (присутність); 3) турбота як **περίποσις** – постає засобом творчої дії і рятує людину від тотального розчинення в повсякденні. “Турбота, яка наповнює трагічне самопізнання, має такі структурні елементи: **здивування, незнання, запит**” [10], які є ознаками небайдужості людини до життя; 4) “**стан страху**” (не психологічний, а екзистенційний) як відкриття, вихід на інший рівень буття, вихід за межі логічно зрозумілого” [11] – це межовий стан, де відбувається дотик сакрального і профанного у самій людині; 5) **ерос** – дає вихід на новий рівень бачення буття, спонукає до творчого “старцювання”, мандрівки, поза якими неможливе пізнання (“еротична природа знання викликає стан героїчної нестримності, пориву (манії), запити, який приносить людині блага” [12].

Перераховані дієві механізми поетичного мислення сприяють **стану очищення (катарсису)** – як відкриття людиною в собі нових рівнів буття суцього, просвітлення основ буття.

Етнопсихічний феномен поетичного мислення українців ґрунтується: 1) на емоційно-чуттєвому пережитті й естетично-етичному пізнанні світу – “бачити серцем” (Г. Сковорода); 2) на почуттєво-інтелектуальній рисі – “філософія серця” (П. Юркевич) на софійності як “життя в Істині”, у “святівідношенні” [13] до світу, коли світ постає нагодою піднесених переживань; 3) на довірі до “первісної доброти” [14] неньки природи (О. Кульчицький), на “благодаті” [15] – світогляді, побудованому на любові (В. Янів); 4) на потягу до безконечного й абсолютного і на пізнанні суті світу (абстрактно-духовний “ерос” за Платоном); 5) на домінантному діонісійському типі культури, яка має в основі діонісійську міфологію. Саме в “діонісійській міфології людина осягає такі власні виміри, як совість, розкаяння, співчуття (співстраждання), що виводять її на нові виміри самопізнання” [16].

Виявлення категорії поетичного образу (володіння поетичним мисленням – як процесом самопізнання) його емоційно-інтелектуальна оцінка, пережиття Істини залежить від духовної повноти етноносія. С. Кримський, М. Гайдеггер зауважували, що Істина – це не результат порівнювальних уявлень про річ, Істина – це прояв істинного буття людини, “Істина закорінена в способі буття людини, яке характеризується як відкритість до світу” [17].

Поняття про поетичний образ: 1) як виражальної потенції Істини в творі і 2) як духовне піднесення, психологізм при творенні й сприйнятті, історично сформувалося у царині теорії поезики поезії, а поняття про художній образ – у царині теорії мистецтва [18]. Таке трактування зумовлено тим, що давні греки вважали поезію проявом натхнення Духа Божого, а мистецтво – ремісничою майстерністю в праці людини. Пізніше в епоху еллінізму та в нові часи відбувалося зближення поезії та мистецтва під поняттям **поетичного мистецтва, яке є натхненне Духом і відображає суть речей**. Однією з функцій поетичного образу є катарсис, переображення людини. Ще Аристотель наголошував на “**психагогічній здатності**” поетичного образу: очищати, підносити душу [19], О. Потєбня вважав поетичний образ в поезії не тільки предметом естетичної насолоди і засобом пізнання, **а й явищем, що випромінює благодать, яка осіняє людину** [20]. Поетичний образ є виразником Істини як способу буття людини-етноносія і проявляється в “синергійності з образом” [21] як “мистецтво Єдиносущності” [22], котре є шляхом уподібнення по духу (переображення людини) в процесі творчості й сприйняття.

Поетичний образ – це ознака життєздатності образу, тобто постійний виклик його до буття. Сприйняття і формування образу в мистецтві розглядається як вічний пошук відображення Істини в

образі, тобто його “поетичного змісту” [23]. У працях І. Франка поетична творчість охарактеризована як мистецтво відтворення життя, індивідуалізування думки через “надання ідеї плоті в образі” й обов’язковим є **“винайдення іскри божества в дійсному образі”** [24]. О. Потебня [25] вбачав секрет поетичності: 1) в нерівності суб’єктивного образу (інтерпретована множина асоціацій “гнучкий образ” [26]) і його об’єктивної реальності та 2) у вічному пошуку наближеного до Істини значення. Для поетичного образу в поезії характерним є те, що **“на перший погляд абсурдне і знаходиться за межами буденної свідомості”** [27]. Це “абсурдне” пояснюється сьогодні теорією “поетичної (фольклорної, міто-поетичної) етимології” і поняттям “поетична інтуїція” [28], та “надінтерпретація” [29] з логічно-розмитим діапазоном смислів, яку У. Еко вважає інтелектуально-вартіснішою за інтерпретацією, а також метафізикою. Поетичний образ означає **“продуктивний образ”** [30], тобто той, хто здатний продукувати, творити, “тесати” смисли в людській уяві. Поетичний образ у мистецтві має **“національно-неповторний”** характер [31]. Й. Хейзінга відзначив, що поетичний образ є **піднесеною формою вираження дійсності** під час ритуалу, свята, комунікації і має ознаку **“святкового, священного”**. А процес становлення і сприйняття поетичного образу є **“грою в полі діяльності духу”** [32]. Й. Хейзінга зазначає, що поетична мова вкладає в образ життєздатність через діалектику: **загадка – відгадка** (здогадування, інтерпретація) [33]. А на мові священного – це відкриття, зияння Істини та її втаємничення, скритість. Це два полюси, між якими веде діалог поетичний образ з людиною.

Одні з вчених розділяють категорії поетичного і художнього образу, другі – характеристики поетичного образу зараховують і до художнього. Ян Мукаржовський, чеський теоретик семіотики, виділив характерну різницю “просто образу”, що має насолоджувальну функцію і змінні естетичні цінності та художнього образу, що характеризується **естетичними цінностями, які тяжіють до “вічних”** [34]. В. Топоров [35], Г.-Г. Гадамер [36], А. Мардер [37], А. Байбурин під поняттям “художній” образ вбачали “художнє” наслідування, що є процесом **сходження людського духу до образу Творця**. Саме тоді у процесі творення і сприйняття **смисли образу виходять за межі твору мистецтва**, який є об’єктивною дійсністю. Сучасний теоретик теорії образотворення О. Хмельовський [38] **означає художньо-образний рівень речей дійсності як духовний**.

Виявлені ознаки поетичного образу в суміжних у культурологічному аспекті з архітектурною наукою дисциплін є універсальними і тому усвідомлено введені автором у розкриття поняття поетичного образу в архітектурі. Поняття поетичного образу є міждисциплінарним поняттям.

Яка ж різниця між художнім і поетичним образом? Поетичний образ – це конкретно-чуттєва форма відображення духовності у природі й архітектурно-предметному середовищі за законами краси, де наближена до Істини ідея є засобом судження про красу, і навпаки, краса є засобом судження про Істину. Критерієм судження постає духовно-матеріальна природа символу. У символі присутня архетипна складова. Архетип у словеснообразному представленні – це генотип і як індивідуальне втілення архетипна схема проявляється через фенотип або кенотип в новому створеному образі [39]. Різниця між поняттям символу для людини та алегорії полягає в тому, що у символі є “теплота таїни, що згуртовує: сполучаючи предмет і смисл, він водночас сполучає і людей”, що мають з ним морфопсихічну пов’язаність і розуміють смисл у багатозначності, яка й надає символу повноти змістовності, “тоді як алегорія є дискурсивно-раціоналістична і її можна дешифрувати простим зусиллям свідомості” [40]. Поняття краси в українців пізнається через епітети: краса безсловесна, Божа, велична, дивна, непорочна, неземна, стражденна, всесвітня [41]. Краса й істина в українській ментальності – поняття ототоженні і характеризують тезу німецького романтика Фрідріха фон Гарденберга (Новаліса): **“що поетичніше, то істинніше”**[42].

Об’єкт, у якому закладають наслідувану подібність за формою, утворює **архітектурний образ**, що виражає функціональну та формотворчу сутність форми. Залучення архітектурної форми в знакову систему веде до трансформації архітектурного образу в **художній образ** [43]. Трансформація **художнього образу в поетичний** відбувається **через символ**. Символ виражається через знакову систему архітектурно-предметного середовища, яка є виразником генетичного коду соціально-культурного довкілля. Різниця між художнім і поетичним образом полягає у критеріях судження: в художньому образі – це алегорія і знак, а в поетичному образі – це символ і не кожен

художній образ, як відображальна система, виражає духовну дійсність. Будь-який поетичний образ є носієм художнього й архітектурного образу, але не кожен художній образ є поетичним образом. Ієрархія категорії образного вираження предметно-просторової форми вибудовується така: **1) архітектурний образ; 2) художній образ; 3) поетичний образ.** Дотичними за змістом до поняття поетичного образу у науково-популярній літературі постають: **духовий образ** [44], **духовний, моральний, внутрішній** [45], які пов'язаний з розумовим, психічним (душевним) світом людини, **сакральний образ** [46] як сукупність уявлень про індивідуальну форму існування сакрального, конкретизується посередництвом священного образу, слова, Логосу. Сакральний образ характерний ускладненими метафоричними прийомами викладу, в тому і його тотожність з поетичним образом.

Фізичні параметри поетичного образу архітектурно-предметного середовища формують чинники: природа та людина, а також архітектура та побут. Природний чинник в архітектурно-предметному середовищі є одним із важливим чинників формування поетичного образу в архітектурі і виконує такі функції: 1) є інструментально-формотворчим матеріалом в образі і формує плани розкриття образу в просторі, є критерієм національної ідентифікації; 2) архітектонічно-декоративно-символічний й ірраціональний принцип відбору природних складових як елементів у композиції; 3) відзначається простотою і доступністю мови, її сигнально-симптоматичним виразом біоритмічного протікання часу; 4) є моделлю естетично-доцільної, архетипної форми для творчого наслідування; 5) природний чинник є важливим у формуванні “психометрії місця” [47], тобто душевно-духовного параметра місця, його часового історичного психо-інформаційного нашарування (тобто поезики); 6) функція переображення людини завдяки знаковим формам природи, які фіксують смисложиттєві виміри в доквіллі (знак гори, дерева, куца) і водночас є семантичними виразниками ініціаційних станів у долі людини; 7) завдяки світоглядній характеристиці природа задає просторово-планувальну орієнтацію архітектурної форми в середовищі; 8) творить рівновагу і нівелює дисгармонійні композиції архітектурно-предметного середовища.

Чинник побуту, людини як носія обрядово-ритуальної та практично-духовної функції вводить архітектурно-предметне середовище в статус піетичного.

Висновки

1. Отже, виявлення та оцінка поетичного образу зумовлена: 1) дієвими механізмами поетичного мислення: пафос (емпатія, симпатія, гомеопатія), страх, ерос, піклування (співчуття), очищення; 2) автопоетичною (інтроспекція у мовну свідомість) продуктивністю феномену поетичного мислення, яке є критерієм оцінного споглядання образу; 3) національно-естетичним формовиявом знаку (генетичний код соціально-культурного доквілля); 4) великим інтерпретативним діапазоном смислів символу, що є відображенням Істини як способу буття етноносія; 5) психагогічною здатністю образу його психотерапевтичної дії духовного очищення; 6) синтетичним накопиченням його поезики, тобто психоінформаційне “протікання образу в часі” (М. Бахтін, О. Потебня), це діалог який веде образ у часі з людиною через “виявлення – сокровенності” і цей діалог є потенційно нескінченним.

2. Ознаки поетичного образу: явище, що випромінює благодать, перебуває за межами буденної свідомості, має національно-неповторний характер, ознаку “святкового, священного”, смисли образу виходять за межі твору мистецтва, має матеріально-духовну природу. Різниця між художнім і поетичним образом полягає в критеріях судження: в художньому образі – це алегорія і знак, а в поетичному образі – це символ, і не кожен художній образ виражає духовну дійсність.

3. Поетичний образ постає: 1) як якісний рівень психічного відображення світу, коли душевне (іманентне) сягає духовного; 2) як якісний рівень зображально-виражального образотворення (зовнішня оболонка та внутрішня смислова форма символу).

4. З появою в категорійно-поняттєвому апараті теорії архітектури поняття поетичного образу виникли нові завдання. Поетичний образ є виразником національного символно-знакового середовища. Сьогодні важливо розробити національні символно-знакові системи, виявити семіотичний статус предметно-просторових форм, щоб спосіб буття людини-етноносія постав

подвижництвом осягання Богоприсутності в речах дійсності. Виявлення і формування поетичного образу є емоційно-інтелектуальною працею, екзистенцією людського духу, процесом пізнання, що є змістом життя людини на землі.

1. Лепакін В. *Ікона та іконічність* / В. Лепакін; пер. з рос. Т. Тимо. – Львів: Свічадо, 2001. – С. 72–73.
2. Храмова В. *До проблеми української ментальності* / В. Храмова // *Українська душа*. – К.: МП “Фенікс”, 1992. – С. 3–4.
3. Шліпченко С. *Архітектурні принципи постмодернізму* / С. Шліпченко. – К.: Всесвіт, 2000. – С. 223.
4. Топоров В. *Санскрит и его уроки. Древняя Индия: язык, культура, текст* / В. Топоров // *Всесвіт у дзеркалі японської мови: словесні символи культури Японії*. – К.: Видавничий дім А+С, 2005. – С. 91.
5. Каган М. *Философия культуры* / М. Каган. – С.-Петербург: ТООТК, 1996. – С. 254.
6. *Культурология XX век. Энциклопедия*. – Т. 1. (А-Л). – С.-Петербург 1998, Университетская книга; ООО “Алетейя”. – С. 56.
7. Шевцов С. *Метафізика та міфологіка поетического мышлення (античність-сучасність: подвійний діалог)*. – Днепропетровск: Издательство днепропетровского национального университета, 2007. – С. 6–7, 176.
8. Тищенко К. *Метатеорія мовознавства* / К. Тищенко. – К.: Основи, 2000. – С. 254.
9. Там само. – С. 70–71.
10. Там само. – С. 101.
11. Там само. – С. 31–33.
12. Там само. – С. 62.
13. Линкова В. *Архетипи та кенотипи в сучасній сіверській образотворчості* / В. Линкова // *Артанія № 5*. – 1999. – С. 30.
14. Кульчицький О. *Світовідчуження українця* / О. Кульчицький // *Українська душа*. – К.: МП Фенікс, 1992. – С. 51–64.
15. Янів В. *Нариси до історії етнопсихології* / В. Янів // *Серії підручниць*. – Ч. 13. – Український вільний університет. – Мюнхен–Рим–Париж, 1966. – 203 с.
16. Там само. – С. 22.
17. *Феноменологія. Словарь культуры XX века* / В. Руднев (ред.). – М.: Аграф, 1999. – С. 332.
18. Татаркевич В. *Мистецтво: Історія стосунку мистецтва до поезії* / В. Татаркевич // *Історія шести понять*. – К.: Юніверс, 2001. – С. 86–89.
19. Там само. – С. 86–89.
20. Потебня О. *Естетика і поетика слова. Пам'ятки естетичної думки* / О. Потебня. – К.: Мистецтво, 1985. – С. 250.
21. Лепакін В. *Ікона та іронічність*, пер. з рос. Т. Тимо. – Львів: Свічадо, 2001. – С. 83.
22. Там само. – С. 88.
23. Каган М. *Начала эстетики* / М. Каган. – М.: Искусство, 1964. – С. 93.
24. Франко І. *Поезія і її становисько в наших временах* / І. Франко // *Зібрання творів: у 50-ти томах*. – Т. 26. – К.: Наукова думка, 1980. – С. 393–399.
25. Потебня О. *Естетика і поетика слова* / О. Потебня // *Пам'ятки естетичної думки*. – К.: Мистецтво, 1985. – С. 24, 125.
26. Там само. – С. 49.
27. Макаров А. *Світло українського барокко* / А. Макаров. – К.: Мистецтво, 1994. – С. 257.
28. Плющ Л. *Екзод Тараса Шевченка: Навколо “Москалевої криниці”* / Л. Плющ // *Дванадцять статей; передм. Ю. Шевельова*. – К.: Факт, 2001. – С. 272, 281.
29. U. Eco, *Interpretacija I nadinterpretacija* W: C. Brooke-Rose, J. Culler, U. Eco, R. Rorty, *Interpretacija I nadinterpretacija*, Kraków 1996, Znak, s.45-66.
30. Татаркевич В. Там само. – С. 70.
31. Каган М. *Начала эстетики* / М. Каган. – М.: Искусство, 1964. – С. 120.
32. Хейзинга Й. *НОМО LUDENS* / Й. Хейзинга. – М.: Прогресс-Академия, 1992. – С. 139, 147–149.
33. Хейзинга Й. Там само. – С. 154–156.
34. Мукаржовский Я. *Эстетическая функция, норма и ценность как социальные факты* / Я. Мукаржовский // *Труды по знаковым системам* 9. – Тарту, 1977. – С. 244–293.
35. Топоров В. *Миф. Ритуал. Символ. Образ* / В. Топоров // *Исследования в области мифопоэтического*. – Избранное. – М.: “Прогресс” – “Культура”, 1995. – С. 4.
36. Гадамер Г.-Г. *Герменевтика та поетика* / Г.-Г. Гадамер // *Вибрані твори; пер. з нім.* – Київ: Юніверс, 2001. – С. 16–27.
37. Мардер А. *Эстетика архитектуры. (Теоретические проблемы архитектурного творчества)* / А. Мардер. – Москва, Стройиздат, 1988. – С. 115.
38. Хмельовський О. *Теорія образотворення: Кн.ІІІ: Категорія образу* / О. Хмельовський. – Луцьк: Луцький державний технічний університет, 2002. – С. 197.
39. Крамарчук Х. П. *Архетип – генотип-фенотип/кенотип – структурно-типологічні категорії образу. Матеріали І-ої наукової конференції молодих науковців “Геодезія Архітектура Будівництво”* / Х. П. Крамарчук. – Львів: Видавництво НУ “ЛП”. – С. 38–41.
40. *Символ В: С.Аверинцев, София – Логос. Словник*. – Київ: Дух і Літера, 2001. – С. 178.
41. *Словник епітетів української мови*. – Київ: Довіра, 1998. – С. 174.
42. Смолина Н. *Традиції симетрії в архітектурі* / Н. Смолина. – Москва: Стройиздат, 1990. – С. 260.
43. Мардер А. *Эстетика архитектуры. (Теоретические проблемы архитектурного творчества)* / А. Мардер. – М.: Стройиздат, 1998. – С. 134.
44. Сосенко К. *Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого Вечора. Репринтне видання з 1928р. у Львові* / К. Сосенко. – Київ: Сіно, 1994. – С. 78.
45. *Словник синонімів укр. мови: в 2-х т.* / А. Бурячок, Г. Гнатюк, С. Головацук та інші (ред.). – Київ: Наукова думка, 1999–2000. – Т. 1. – С. 480.
46. *Культурология XX век. Энциклопедия* Т.2.

(М-Ъ). С.-Петербург, 1998. Университетская книга; ООО “Алетейя”. – С. 186. 47. Малиновський Г. Випромінювання землі, психічна енергія і здоров'я людини. Форма та інтер'єр житла / Г. Малиновський, Н. Мовчун. – К.: Логос, 2002. – С. 223.

K. Kramarchyk

Lviv Polytechnic National University,
Department of Design and Fundamental Architecture

PHENOMENON OF POETIC IMAGE IN THE MODERN THEORY OF ARCHITECTURE

© Kramarchyk K., 2015

The article exposes the category of poetic image in an architectural subject environment.

Development of cognitive resources of man, etnomental phenomenon of poetic thought, which is understood as an ascent of intellectual consciousness of personality to “sacred” and “divine” sense in things, have stipulated to revise the categories of image in architecture. Etnomental phenomenon of poetic thought of the Ukrainians is based on “philosophy of heart”.

As the effective mechanisms of a man’s poetic thought are taken the following categories: “pathos” – the impression from environment, phenomenon of trouble, the state of fear, the boundary state, where a touch to sacral and profane in a man himself and Eros which gives vent on a new level vision of objective reality, induces to the creative impulse. Poetic thought is the greatest level of figuratively-specifically-sensory thought which determines the degree of understanding of individual unknowable. A man opens essence of things and it is based on reason of representing things through their associative-figuratively interaction.

A concept is about poetic image: 1) as expressive potency of Truth in arts work and 2) as an uplift, psychological at creation and perception, historically formed in the area of theory of poetics in poetry, but concept about an image is from the area of theory of art.

Characteristics of poetic image: the phenomenon which emanates grace, is outside workaday consciousness, has nationally unique character, has a characteristic festive and sacred, senses of image to exceed the bounds of arts work, has materially spiritual nature.

Discovering and estimation of poetic image are caused: 1) by the effective mechanisms of poetic thought: pathos (empathy, sympathy, homeopathy), fear, eros, trouble, catharsis; 2) by the autopoetic (introspection in linguistic consciousness) productivity of the phenomenon of poetic thought which is the criterion of evaluation contemplation of image; 3) to the nationally aesthetic form of sign (genetic code of socially-cultural environment); 4) by the large interpretative diapason of senses of symbol which is the reflection of Truth as the way of life of etnonativ; 5) psychotherapy action of the spiritual cleaning; 6) by the synthetic accumulation of his poetics, that involves the image flowing in time.

An object which is mortgaged heritable similarity on a form to construct architectural image which expresses functional and form-creation essence of form. Attraction of architectural form in the sign system conduces to transformation of architectural image into artistic image. Transformation of artistic image into poetic image takes a place through symbol. Symbol is expressed through the sign system of architectural subject environment. There is constituent archetype in symbol. Archetype in verbal-figurative presentation is a genotype and as individual embodiment an archetype structure shows up through phenotype or kenotype in the new created image.

A difference between artistic and poetic image consists in the criteria of estimation: in an image - it is an allegory and sign, and in poetic image – it is symbol and not every artistic image expresses spiritual reality. Poetic image expresses national character-sign environment. An exposure and forming of poetic image is emotionally intellectual labour, existentia of human spirit, process of cognition which becomes a content of a man’s life on earth.

Key words: poetic thought, poetic image, spiritually material nature, symbol, Truth, objective reality.